

مُحَرَّم

در جمهوری آذربایجان

بیان قلم
محمد انصاری دهنی



انتشارات سفیران دهال



سرشناسه	قاضی‌دهی، محمد، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدیدآور	محرم در جمهوری آذربایجان / به قلم محمد قاضی‌دهی.
مشخصات نشر	تهران : سفیر اردهال، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۱۸۳ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰-۳۱۳-۷۳۵-۶
وصفیت درستی نسبی	فیفا
نقد و بررسی	کتابنامه: ص. ۱۸۸.
موضوع	محرم -- شعائر و مراسم مذهبی
موضوع	"Muharram -- *Rites and ceremonies
موضوع	حسین بن علی (ع)، امام سوم، ۴ - ۶۱ هجری -- سوگواری‌ها
موضوع	Hosayn ibn 'Ali, Imam III, 62. - 680 -- "Lamentation
موضوع	سوگواری -- آذربایجان، جمهوری) -- آداب و رسوم
موضوع	*Mourning etiquette -- Azerbaijan (Republic
رده‌بندی کنگره	۲۵۷BP
رده‌بندی دیویی	۷۲۹۷/۷۲
شماره کتابشناسی ملی	۵۸۱۸۶۷۵



مُحَرَّم

در جمهوری آذربایجان

محمد قاسمی

شابک: ۶-۷۳۵-۲۱۲-۶۰۰-۹۷۸

صفحه آرایشی، طراحی جلد: واحد آماده‌سازی نشر سفید اردهال		
لیتوگرافی: نویس	چاپ: عتروت	سحافی: مش
نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸	قیمت: ۳۰۰۰۰۰ ریال	
شمارگان: ۲۲۰ نسخه	شماره نشر: ۱-۷۵۲	
نشانی دفتر: تهران، خیابان مفتح، خیابان سمیه، رویروی بانک ملی ایران، ساختمان ۱۱۸، واحد ۴		
تلفن مرکز پخش: ۸۸۳۱۹۳۴۲-۸۸۳۱۳۸۹۸	کدپستی: ۱۵۸۱۸۷۴۷۱۵	

www.safirardehal.com www.safirardehal.ir email: safirardehal@yahoo.com

© حق چاپ: ۱۳۹۸

همه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه‌برداری، اعم از زیرکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی) و اقتباس در گویمه در مستندنویسی، و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست مطالب

۹	یادداشت دیر مجموعه
۱۱	مقدمه
۱۹	فصل یکم: حال و هوای شهرهای ادریان در ماه محرم
۲۰	الف) باکو
۲۱	امامزاده بی بی هیت (س)
۲۵	حسینیه اهل بیت (ع) باکو
۲۷	مسجد تازه پیر
۲۸	مسجد مشهدی داداش
۲۸	مسجد حاجی جواد
۲۹	مسجد حضرت فاطمه زهرا (س)
۳۰	ب) گنجه
۳۳	ج) سالیان
۳۶	د) لنکران
۳۸	ه) جلیل آباد
۴۰	و) شهرهای جمهوری خودمختار نخجوان

- آداب و رسوم ماه محرم در آذربایجان ۴۲
- پوشیدن لباس عزا از شروع ماه محرم ۴۲
- عدم برگزاری مراسم جشن و سرور ۴۳
- اجتناب از مشاهده کانال‌های تلویزیونی آذربایجان ۴۳
- تهیه غذا و طعام نذری و توزیع آن در مساجد و ۴۵
- بیعت با شهدای قره‌باغ ۴۵
- اهدای خون ۴۵
- حضور در مراسم پیاده‌روی اربعین ۴۶
- برگزاری مراسم «شیرخوارگان حسینی» و «شب عزای
- حضرت رقیه و حضرت علی اصغر» در مهد کودک باکو ۵۰
- سایر آداب و رسوم ۵۱
- فصل دوم: محرم در نارداران ۵۴
- نارداران ۵۴
- حادثه اربعین سال ۱۳۹۴ ۶۳
- حاجی طالع باقراف ۶۶
- مرثیه سُرایی در نارداران ۷۲
- مداحان نارداران ۸۳
- فصل سوم: ادبیات مرثیه در آذربایجان ۸۶
- حوزه ادبی قره باغ ۹۴
- (الف) جعفرقلی خان محمدحسن اوغلی جوانشیر ۹۶
- (ب) قاسم بیگ ذاکر ۹۷
- (ج) مرحوم میرزا حسین بیگ محمد آقا اوغلی یوسف‌اف ۹۸
- (د) ملا خلیل ابدالی ۹۸
- (ه) عبدالله بیگ علی بیگ اوغلی ۹۹
- (و) عبدال قره‌باغی ۱۰۰

۱۰۱	(ح) خورشید بانو ناتوان.....
۱۰۲	(ط) میرمحسن آقامیرزاده نواب.....
۱۰۴	حوزه ادبی نخجوان.....
۱۱۱	در منقبت حضرت عباس (ع).....
۱۱۱	حوزه ادبی باکو.....
۱۱۵	حوزه ادبی شیروان.....
۱۱۶	زبان حال حضرت رقیه (س).....
۱۱۶	زبان حال - حضرت قاسم بن الحسن (ع).....
۱۱۸	مرثیه سرائیل معاصر.....
۱۱۸	معرفی مقتل نای آذری.....
۱۲۱	حدیقه السعدا.....
۱۲۲	سحاب الدموع.....
۱۲۳	ریاض القدس.....
۱۲۴	اسرار الشهاده.....
۱۲۶	کنز المصائب.....
۱۲۸	فصل چهارم: دولت آذربایجان و مقوله محرم.....
۱۴۸	بهائیت در جمهوری آذربایجان.....
۱۴۹	فعالیت‌های بهائیان در آذربایجان.....
۱۵۲	مصادره شخصیت‌های برجسته آذری.....
۱۵۲	راه‌اندازی پایگاه‌های اینترنتی.....
۱۵۴	تألیف کتاب.....
۱۵۴	تبلیغ همه‌جانبه.....
۱۵۵	تأسیس مراکز علمی.....
۱۵۶	فصل پنجم: تأثیر فلسفه عاشورا در جامعه دینی آذربایجان.....
۱۵۸	احیا و حفظ ارزش‌های راستین دین اسلام.....

- ۱۵۹ ظلم‌ستیزی و مبارزه با طاغوت
 ۱۶۶ عزت‌مداری و عدم پذیرش ذلت
 ۱۶۷ امر به معروف و نهی از منکر
 ۱۶۸ عمل به تکلیف
 ۱۶۹ آلبوم تصاویر
 ۱۶۹ منابع و مآخذ
 ۱۸۵ نمایه
 ۱۹۳ فهرست آثار و سه تاریخ و فرهنگ دیار کهن

یادداشت دبیر مجموعه

جمهوری آذربایجان از جمله مسنگان ایران است که با فروپاشی شوروی اعلام استقلال نمود. این مجموعه در منطقه قفقاز جنوبی که در منابع تاریخی از آن به آران و آلبانیا یا ارمنستان مشترکات زیادی با ایران داشته و تا قرارداد ترکمانچای این منطقه بخشی از قلمرو ایران محسوب می شده است. وجود فرهنگ و هویت مشترک تاریخی بسیار می کند برای گسترش مناسب اقتصادی و مراودات فرهنگی بسترهای عالی و تحقیقاتی مناسبی مهیا شود. از این رو انجام تحقیقات علمی به چنین رویکردی ضروری می باشد.

با درک این ضرورت مؤسسه تاریخ و فرهنگ دیار کهن توسعه، بررسی و شناخت تاریخی و تحولات فرهنگی و مذهبی منطقه قفقاز غربی به ویژه تاریخ و فرهنگ کشور همسایه جمهوری آذربایجان را در اولویت پژوهشی خود قرار داده و در ادامه آثاری علمی نیز انتشار یافته است.^۱

یکی از مهم ترین حلقه های پیوند فرهنگی ایران و کشور جمهوری آذربایجان علقه های مذهبی و مذهب تشیع است از این رو جمهوری آذربایجان در منظومه

۱. فهرست آثار انتشار یافته در انتهای این کتاب مندرج است.

ذهن و فکر ایرانیان جایگاه ویژه دارد. شناخت ابعاد مختلف مذهبی به خصوص جلوه مهم آن در ماه محرم موضوع بررسی در این پژوهش است. در این تحقیق علمی که بسیاری از اطلاعات مندرج در آن در نتیجه جستجوهای میدانی فراهم آمده در پنج فصل با عناوین «حال و هوای شهرهای آذربایجان در ماه محرم»؛ «محرم در نارداران»؛ «ادبیات مرثیه در آذربایجان»؛ «دولت آذربایجان و مقوله محرم»؛ «تأثیر فلسفه عاشورا در جامعه دینی آذربایجان» توسط یکی از محققان مطلع و سخت کوش به نگارش درآمده است.

این مؤسسه با تقدیر و تشکر از مؤلف محترم این اثر علمی امیدوار است انتشار این کتاب به سبب روشن تر شدن ابعاد کمتر مورد توجه قرار گرفته در مناسبات جمهوری اسلامی ایران و جمهوری آذربایجان شده زمینه و بستر لازم برای روابط فرهنگی مناسب و شایسته را فراهم آورد.

رحیم نیکبخت

مؤسسه تاریخ و فرهنگ دیار کهن